

České Budějovice 20.2.2014

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Hany Ždímalové :
The Pre-listening Stage in L2 Listening Instruction to A2 - B1 Adult Learners
Předposlechová fáze ve výuce poslechu u dospělého žáka na úrovni A2-B1.

Předkládaná anglicky psaná disertace v oboru didaktiky anglického jazyka se zabývá rozvojem poslechu u dospělých studentů na nižších úrovních pokročilosti, konkrétně především na úrovni A2 a B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Přestože doktorská práce je velmi jasně strukturovaná, cíle, metody a výsledky jsou dobře popsány, největší problém vidím právě v jejím úvodu v tom, že doktorandka nevysvětlila, co tyto jazykové úrovně znamenají a především se jim nevěnovala z pohledu poslechu, tedy nepopsala referenční úrovně studentů z hlediska poslechových dovedností, kterými by na dané úrovni měli disponovat, a typů poslechů, kterým by měli být vystaveni. Společný evropský referenční rámec především říká, že každý student může být v různých řečových dovednostech na zcela různých úrovních. Z práce není jasné, jestli se úrovně A2 až B1 vztahují ke komunikační kompetenci obecně, nebo popisují pouze referenční úroveň poslechu.

V teoretické části práce se doktorandka věnuje vztahu poslechu a ostatních řečových dovedností, současnému stavu výzkumu v oblasti výuky poslechu především ve vztahu k předposlechové fázi, která tvoří jádro výzkumu, a detailně také „schema theory“, kde ukazuje, že tzv. schémata hrají klíčovou roli v porozumění textu. Zde mě zaujala myšlenka Fielda (2008), který je v práci prezentován jako nejvyšší odborná autorita, že žáci při poslechu mentální schémata nadužívají. Zde bych se ráda zeptala doktorandky, jestli s touto myšlenkou souhlasí, jestli ji může potvrdit na základě své rozsáhlé praxe ve výuce angličtiny. Jako nejméně přínosnou vidím třetí kapitolu, kde se doktorandka věnuje historii výuky poslechu. Zde zbytečně rozvlekle charakterizuje všechny metody od gramaticko–překladové po komunikativní, jejichž obecná charakteristika je všeobecně známá. Domnívám se, že by bývalo lepší soustředit se v rámci jednotlivých metod pouze na roli poslechu.

Empirická část je založena na kvantitativním výzkumu rozsáhlého vzorku respondentů pomocí on-line dotazníku, který zkoumal názory studentů na to, jaké řečové dovednosti nejvíce potřebují, jestli se věnují poslechu, jaké poslechové aktivity preferují, jestli jejich učitelé učí poslech efektivně a využívají při něm předposlechové fáze. Výsledky výzkumu jsou prezentovány graficky v přehledných tabulkách a ukazují, že studenti mají pocit, že by se poslechu mohli věnovat více, určovali, jaké typy textů by rádi poslouchali, a jak by mohl učitel při výuce postupovat. Zajímavé je zjištění, že předposlechová fáze jim skutečně výrazně pomáhá v porozumění textu, že tato fáze by se měla soustředit především na slovní zásobu související s textem a současně by v ní studenti měli rozvíjet vzájemnou interakci. Tomuto kvantitativnímu výzkumu předcházely polostrukturované rozhovory se studenty, které v podstatě určily směřování dalšího výzkumu. Součástí výzkumu ale

také bylo pozorování samotných učitelů při výuce, které se také soustředilo na způsob výuky poslechu. Doktorandka si sama uvědomuje limity kvantitativního výzkumu, který pracuje pouze s percepcí výuky poslechu u samotných studentů, kteří nemusejí vždy být schopni posoudit kvalitu výuky svých učitelů. Proto by do budoucna bylo velmi žádoucí, kdyby se k získaným datům také přidaly poznatky z kvalitativního výzkumu, např. pozorování, a ukázalo se, jaká je dobrá praxe ve výuce poslechu se zaměřením na předposlechovou fázi.

Je pro mne velmi překvapivé, že autoři zabývající se výukou poslechu vytvořili pouze poměrně omezenou typologii předposlechových aktivit. Z tohoto pohledu je velice cenná typologie, kterou vytvořila sama autorka na základě používané učebnice. Zde se opět rýsuje další možnost výzkumu do budoucna - porovnání praxe více učitelů obohacené o možné aktivity autorů různých učebnic, které by ukázaly praktikujícím učitelům, jaké mají v předposlechové fázi možnosti.

Práce je psaná velmi kultivovanou akademickou angličtinou. Autorka hovoří o tom, že v oblasti poslechu existuje poměrně omezená odborná literatura. Zajímalo by mne tedy, proč si vybrala jako jazyk práce angličtinu. Nebylo by dobré šířit poznatky o výuce poslechu mezi učiteli v jejich mateřském jazyce?

Posudek na tuto disertační práci je poměrně krátký, protože jde o práci, která si stanovuje realistické cíle, nepoužívá kontroverzní metody, autorka si je vědoma limitů použitých metod a výsledky výzkumu i jeho jednotlivé fáze prezentuje jasně a srozumitelně s následnou diskusí. Cením si toho, že doktorandka podrobuje přečtenou literaturu kritice, kterou si na základě svých znalostí a dlouholeté praxe snadno může dovolit (viz. Natural approach a pojetí rozdílu mezi learning či acquisition, či některé názory již zmiňovaného Fielda, které mohou být uplatnitelné v konkrétním kontextu ale ne v jiném).

Předkládaná disertace zcela jistě splňuje podmínky kladené na toto řízení, navrhuji na základě její obhajoby udělit paní Mgr. Haně Ždímalové titul Ph.D.

Doc. PhDr. Lucie Betáková, MA, Ph.D
Vedoucí katedry anglistiky PF JU v Českých Budějovicích